

KÉK HEGYEKEN

HERCEG JÁNOS

Egy úriember jött be, magas cilinderrel a fején, két ujját még oda is emelte a széléhez, mint a parasztok, ha úgy vélik, elég ennyit megadni a tiszteletből, és jött egyenesen feléje.

Babai azonnal felismerte, át is szólt a többi ágy felé: „Csend legyen, az anyátok mindenit!” Mert Veber váltig nyöszörgött. Kovács folyton beszélt, pedig senki sem hallgatott rá, Suta Jóska meg gajdolta a nótákat, egyiket a másik után, tán hogy el ne felejtse őket.

Ő rögtön felült, összefogta mellén a gyűrött és izzadságszagú, kék csikos inget, amely egy hete nem került le róla, csak aztán adtak frisset, és nem kellett, hogy az úriember megmondja, kicsoda, vagy ránevessen: „Mi az, Babai?“, ő mindjárt megismerte a tekintetes urat, Gyilaszánovics Pursit, hiszen tíz évig volt parádés kocsis a csenei pusztán. Másfél óra alatt beért tüzes lovaival Verbászra, úgyhogy még várni is kellett a budapesti gyorsra, amíg leszáll magas sarkú cipőben a szőke dajnája, hogy a szoknyáját felcsípve, nagyokat nevetve letegye magát a hintó hátsó ülésére a tekintetes úr mellett. Ő meg csak úgy a foga között sziszegett az almásderes paripának: „Csilás”, és az rögtön megértette, olyan száguldásba fogott a párjával, mint a szél.

Ettől a távoli emléktől most úgy meghatódott, hogy azt mondta csak úgy maga elé motyogva, de mégis tisztességesen:

— Kezit csókolom, tekintetes úr!

Szerette volna látogatójával azt is közölni mindjárt, hogy ő már réges-rég várta. Most meg pláne, amióta itt van a szegények házában, álmatlan éjszakáin, félálmában nemegyszer ott látta magát a révész kunyhójában, a Kanális partján, mint előtte az öreg Kuszurint meg Volicsot, a félszeműt, akik rendre mind odakerültek, mikor már kiüregedtek a munkából. Nádból tapasztott kunyhó volt,

elfért benne a révész dikója, ládája, még egy asztal is székkal. Mi kell még az ember fiának, nem igaz?

— Ha odahelyezne a tekintetes úr . . .

Apró, álmos szemével könyörögve nézett a földesúrra, de az nem felelt a kérelemre, csak mosolygott rejtélyesen, úgyhogy nem lehetett tudni, elutasítja-e, vagy majd egyszer csak azt mondja:

— Nohát készülj, indulhatunk!

Igen, de most belépett Agatha nővér, a vastag szemöldökű, csöcsös-faros boszniai apáca, rá se hederített Gyilaszánovics Pursira, az se persze őrája, hanem odajött az ágyhoz, és azon mérgesen, amilyen már lenni szokott, rárivallt:

— Mit maga megcsinálta megint, asztamaszta nekije!

Pedig ezúttal tiszta volt alatta a lepedő, mintha frissen húzták volna át az ágyat, úgyhogy a tisztelendő nővér el is tűnt mindjárt, csupán a tekintetes úr állt rejtélyes mosolyával, selymes fényű cilinderében fölötte.

— Mióta Kati meghalt, nagyon rossz sorom van, tekintetes úr. Mert odáig még küldött a fia Hamburgból pénzt minden hónapban. Mikor aztán meghalt, vége lett. Pedig én neveltem, ha nem is az enyém volt. Mikor a Kati másképpen maradt az ifiúrtól Dubokán, akkor az öreg nagyságos egy ezrest adott, meg még a lakodalmunk költségeit is ő viselte. Két hétre rája meg odavezényelt minket a sors a csenei pusztára, a tekintetes úrékhoz, az isten áldja meg . . .

Ezen egy kicsit sírnia kellett, hogy mindez így eszébe jutott, a tekintetes úrról meg is feledkezve, mintha nem állt volna ott az ágya fölött, s miután ő bekötötte a lovakat Srbobranból jövet, a Gavanszki nagyságostól, már mehetett is le a Kanálishoz, elfoglalni a kunyhót. Hanem aztán oly hirtelen megöregedett, édes jó istenem, hogy mire körülézett a kastélytól föl, az akácfás partig, Kait se látta sehol. Még hallani lehetett Gyurát, a bognárt, meg Keszeit, a kovácsot, ahogy kinn a műhely előtt énekelnek vasárnap délután: Árva gyerek vagyok, elmentem messzire, kék hegyek aljáról nem is látni ide . . . Hanem akkor már jött az upravnik, hamar abbahagyták a dalt, és beszaladtak a műhelybe, ő meg addigra már ott volt a kunyhóban:

— Babai bácsi, húzzon át! — kiáltotta a túlsó partról Rapos Julis két nagy kosárral a karján, ahogy a pacséri piacra igyekezett. Árva gyerek vagyok, elmentem messzire, kék hegyek aljáról nem is látni ide . . . És ebben a kékségben állt Rapos Julis a két kosarával, piros kendője is kék lett a fején, mint a tiszta ég, csak át kellett volna menni érte, aztán szépen betesséklni a kunyhóba, megölelni, és le-

ülni vele a dikóra, ahogy az öreg Lázó szerette mesélni, mikor oda-került révésznek, hogy ő a menyecskéktől nem fogad el egy huncut vasat se, inkább hoznak neki egy kis szalonnát, túrót, és mi kell még aztán az évi három mázsa búzához, amit megőrlnek a Dunán... Árva gyerek vagyok, elmentem messzire, kék hegyek aljáról nem is látni ide... És ebben a kékségben, a szeptember végi szilvafák erdejében most nem a pacséri piacra igyekvő kofa állt, hanem Gyilasánovics Pursi, és meg is szólalt egyszerre:

— Három mázsa búza? Annyit nem adhatok! Találd föl magadat! Senkinek se járt akkora komenció. Hazudtak, mint a sánta kutyák. Hanem csak a révpénz, az volt az övéké, semmi más...

— Igaz, igaz, szó se róla, tekintetes úr, kezeit csókolom, persze, hogy hazudtak, és tán mehetnénk is már...

— Még várni kell — felelte a tekintetes úr. — Csak hadd szóljanak előbb az upravniknak, mert most ő az úr a pusztán, láthatad...

És csak most lehetett látni, amikor ezt mondta, milyen hosszú sárga fog lóg ki a Gyilasánovics Pursi szájából, mintha mind kiitta volna a jódot az üvegből, amikor Agatha nővér nem nézett oda, pedig ő azt azért hozta, hogy bekenje vele a sebet, a marha Suta Jóska térde alatt, mert ki szokott állni az utcára a hegedűjével, és aki arra megy, annak eljártssza hamar a nótáját. Úgy is esett el a múltkor, mikor berúgott, a lépcsőn legurulva, és összetörte a lábát. Fene a dolgot, bűdös csávó, nekem játsszad el inkább: Árva gyerek vagyok, elmentem messzire, kék hegyek aljáról nem is látni ide... Eztet én többet nem akarom hallani, to neszlobodno, mondta erre az upravnik, hanem a Keszei szembeszállt vele: Mit akar, azt mondja, maga még a porban játszott, mikor én már szervezett munkás voltam, és zászló alatt vonultunk föl május elsején, árva gyerek vagyok, elmentem messzire, kék hegyek aljáról nem is látni ide...

— Helyes — mondja erre Suta Jóska, és hátrabilentli a fején azt a selymes szőrű cilindert, úgy néz le rá a sárga fogával —, csak az a kérdés, mit fizetsz, mert ingyen nem muzsikálok.

— Jaj, tekintetes úr, mit fizethetek én, 'sz úgy maradtam minden nélkül, mint az ujjam, mikor összeálltam a Rapos Julissal, mert a feleségem meghalt, ő meg aztán kilökött az utcára bizonyos idő múlva, vén dög, azt mondja, bűdös lett az egész ház, mióta itt van...

És erre a tekintetes úr előhúzza a zsebéből a nagy, fehér zsebkendőjét, úgy törli könnyeit a szánalomtól, mintha nem is ő lett volna Gyilasánovics Pursi valamikor, akit a verbászi állomáson

már a vonat ablakába könyökölve várt Cserháti Ila, a szőke szabdkai primadonna.

— Elmegy, hát mégis elmegy? — kiáltja hangosan, amikor Agatha nővér odalép az ágyához, és összecsapja a kezét: „Mit maga megcsinálta megint, bozse moj, bozse moj!” — Elment, és itt hagyott!

Még jó, hogy ő mégis ott ül a bakon megint, mögötte a tekintetes úr, cylinder helyett zergeszakállas, zöld vadászkalappal a fején, s a két jó lábú ló sebesen száguld a fák alatt a kék hegyek felé, amelyek fölött most jelent meg a hajnali nap piros korongja; mire a kétoldalt elterülő mérgezőld búzatáblákon fényleni kezd a gyöngyharmat, és így fogy el hosszú útjukon a messzeség.